

300.038

ZK

..1-2...

300038

13

TÖRVÉNYJAVASLAT

a siketnéma, vak és a szellemileg
:: fogyatékos gyermekek oktatásáról. ::

BUDAPEST, 1913.
NYOMATOTT BICHLER I. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN,
III. kerület, Lajos-utca 94. szám

101
Könyv i.
2972/c

OSZK

300038

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
Könyvt. Nyelvt. Nyelvt. Nyelvt.
19 13.288

BUDAPEST, 1913.
NYOMTOTT BICHER I. KÖNYVKOMDÁRÁBAN
Inkább a 1. és a 2. kötet.

TÖRVÉNYJAVASLAT

a siketnéma, vak és a szellemileg fogyatékos gyermekek oktatásáról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. Minden siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermek megfelelő oktatásban részesítendő az alábbi §-ok határozatai szerint.

2. §. Siketnémának minősítendő az, akinek hallási képessége nincs, vagy az oly fokban hiányos, hogy e miatt a beszédet csak különleges oktatási módszer segítségével képes megtanulni.

Vaknak minősítendő az, aki semmit sem lát, vagy akinek látási képessége oly csekély, hogy az érzékűek iskoláiban sikeresen nem oktatható.

Szellemileg fogyatékosnak minősítendő az, aki nem áll az értelmiségnek azon a fokán, mint a hasonló korú rendes eszűek átlaga és aki e fogyatkozása miatt a népiskolákban a többi gyermekekkel együtt eredményesen nem oktatható.

3. §. Ezeknek a fogyatkozásoknak a nyilvántartás céljából való előzetes megállapítása a községi elöljáróság, illetőleg a hatósági orvos feladata.

II. FEJEZET.

A tankötelezettségről és az intézeti nevelésről.

4. §. A siketnéma, vak és a szellemileg fogyatékos gyermekeknek a legszükségesebb elemi ismereteket meg kell szerezniök, e végből, ha oktatásukról magánúton megfelelő gondoskodás nem történik, kötelesek a részükre létesített nyilvános gyógypedagógiai intézetekbe (iskolákba) járni.

A felsorolt fogyatékos gyermekekre nézve a tanítási kötelezettség életük 7. évének betöltésével kezdődik és életük 15. évéig,

vagy addig tart, amíg az intézet valamennyi évfolyamát el nem végezték. Az iskolai év időközi kilépéssel nem szakítható meg. Kötelesek tehát a szülők fogyatékos gyermeküket a tanköteles kor elérkezével abban az esetben is megfelelő intézetben vagy iskolában elhelyezni, ha helyben ilyen intézmény nem volna.

5. §. Azok a szülők vagy gyámok, akik a 4. §-ban felsorolt fogyatékos gyermeküket vagy gyámoltjukat a tanköteles kor elérkezével elfogadható ok nélkül intézetbe nem adják, illetve ha neveltetésükről gondoskodni vonakodnának, vagy ha gyermekük, illetőleg gyámoltjuk megfelelő kiképzését bármi módon akadályoznák, 500 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők és a gyermek szükség szerint karhatalommal is az intézetbe szállítandó.

6. §. Az érdekelt szülőknek és gyámoknak jogukban áll gyermekük, illetőleg gyámoltjuk kiképeztetéséről saját költségükön bármely magánintézetben vagy családban is gondoskodni. A magántanításnak azonban legalább is a nyilvános intézeti (iskolai) oktatás mérvének kell megfelelnie. A magánoktatásban részesülő siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermekek az iskolai év elején az illetékes intézetben beirandók, minden évi tanuláskor eredményéről pedig az illetékes nyilvános intézetben vizsgálatot tenni kötelesek.

7. §. A gyermekek nagyobb fokú testi vagy szellemi fejletlensége esetén a tanítási kötelezettség alól ideiglenes felmentés adható. Végleges felmentésnek pedig oly esetekben van helye, amikor a gyermek fogyatkozásának nagy foka a sikeres tanítást teljesen lehetetlenné teszi. Az ideiglenes felmentést a hatósági orvos véleménye (bizonyítványa) alapján az illetékes nyilvános gyógypedagógiai intézet igazgatósága, az illetékes intézet orvosának bevonásával adhatja meg. A végleges felmentést az említett tényezők véleményének meghallgatásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter adhatja meg.

8. §. A fogyatékos gyermekek oktatására szolgáló gyógypedagógiai-intézetek:

- a) a siketnémák intézetei (iskolái),
- b) a vakok intézetei (iskolái),
- c) a szellemileg fogyatékosok intézetei (iskolái).

9. §. A gyógypedagógiai intézetek vagy nyilvános közintézetek, vagy nyilvánossági jelleggel bíró magánintézetek.

10. §. Gyógypedagógiai intézetet (iskolát) a törvény által megszabott módon állíthatnak: az állam, a törvényhatóságok, a községek, a hitközségek, társulatok és egyesek.

11. §. A gyógypedagógiai intézeteknek (iskoláknak) nyilvánossági jogot a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyez. Ezeknek szervezeti szabályzatát is a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter hagyja jóvá.

12. §. Valamennyi gyógypedagógiai intézetben (iskolában) a tanítás nyelve a magyar.

13. §. A tanítás általában minden gyógypedagógiai intézetben (iskolában) a közhasznú ismereteket ölelje fel, a különböző gyógypedagógiai intézetek részére a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által megállapított tanterv alapján.

14. §. Az oktatás a siketnémák, vakok és a szellemileg fogyatékos gyermekek intézeteiben (iskoláiban) legalább 8 évfolyamból áll.

15. §. Egy-egy évfolyam (osztály) legnagyobb növendék-létszáma 15. Minden osztály számára külön tanerő biztosítandó.

16. §. Amely törvényhatóság területén a tanköteles korú siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermekek száma külön-külön legalább 80—100 és ezeknek taníttatásáról más úton gondoskodás nem történik: az államtól meghatározott körzethez tartozó törvényhatóságok kötelesek a megfelelő intézeteket (iskolákat) felállítani, amelyek azután állami kezelésbe vétetnek át. Amennyiben egy törvényhatóság területén ily számú tanköteles korú fogyatékos gyermek nem található, két vagy több törvényhatóság köteles ily intézeteket felállítani. Az állam pedig e gyógypedagógiai intézetek (iskolák) felállítását elősegíteni, illetőleg ezekhez állami szakképzett tanerőket kinevezni köteles.

17. §. Jelen törvény szentesítésétől számított öt év alatt a szükséges számú intézetek (iskolák) felállítandók. Az állami tanerők kinevezését illetőleg a vallás- és közoktatásügyi miniszterium az erre vonatkozó kérvényezéstől számított egy éven belül kell, hogy intézkedjék.

18. §. A gyógypedagógiai intézeteknél (iskoláknál) alkalmazott óraadó tanerők, hitoktatók és szakorvosok tiszteletdíját is az államkincstár fizeti.

19. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek jogában áll, ahol szükségesnek látja, tisztán államköltségen a helyi körülmények által igényelt gyógypedagógiai intézeteket (iskolákat) felállítani.

III. FEJEZET.

Tanítási, nevelési és eltartási költségek.

20. §. A siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermekek tanítása valamennyi, az államtól fentartott vagy segélyezett gyógypedagógiai intézetben (iskolában) díjmentes. A gyermekek sem tandíjat, sem beiratási díjat nem fizetnek.

21. §. Az intézeti neveléssel járó eltartás költségeit az állam fedezi, fenmaradván az a joga, hogy azokat az érdekelt gyermekek vagyonának jövedelméből, illetőleg az eltartásra kötelezettek-től, vagy az illetőségi községtől egészben vagy részben behajtsa.

22. §. A gyógypedagógiai intézetek (iskolák) számára létesített alapok és alapítványok rendeltetésüket a jövőben is megtartják.

IV. FEJEZET.

A gyógypedagógiai intézetek (iskolák) közigazgatása.

23. §. A gyógypedagógiai intézetek (iskolák) közvetlenül a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter főfelügyelete alatt állanak.

Az egyes intézetek (iskolák) igazgatását az azokhoz kinevezett igazgatók végzik.

24. §. A gyógypedagógiai oktatásügy egységes irányítása és az intézetek működésének közvetlen ellenőrzése a gyógypedagógiai intézetek orsz. szaktanácsának feladata. E tanács tagjait a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki. A gyógypedagógiai intézetek országos szaktanácsának teendőit a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

25. §. A törvényhatóságok közigazgatási bizottságai kötelesek a törvényhatóság területén élő 6—15 év közötti korban lévő siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermekeket minden évben összeírni s az összeírási lapokat minden év december hó végéig minden felszólítás nélkül az illetékes nyilvános intézet igazgatójához megküldeni.

26. §. A növendékek felvétele fölött az illetékes igazgatóságok javaslatai alapján a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dönt.

V. FEJEZET.

A gyógypedagógiai intézetek (iskolák) tanerőiről.

27. §. A gyógypedagógiai intézetekben (iskolákban) rendes gyógypedagógiai tanerői minőségben csak az alkalmazható, aki az áll. gyógypedagógiai képző arra rendelt évfolyamait elvégezte és a gyógypedagógiai képesítést megszerezte.

28. §. A gyógypedagógiai intézetek (iskolák) rendes tanerőinek szakképzése és képzése kizárólag az állam joga. A gyógypedagógiai szakképzőbe elemi népiskolai tanítói oklevél vagy ennél magasabb pedagógiai képzés alapján történik a felvétel.

29. §. A gyógypedagógiai szakképzésnek fel kell ölelnie mindazon ismereteket, amelyek a siketnémák, a vakok és a szellemileg fogyatékosok élettanára, kórtanára, lélektanára, nevelés-tanára, oktatásuk módszertanára, oktatásuk történetére és irodalmára, intézeteik, iskoláik szervezetére vonatkoznak.

30. §. A gyógypedagógiai szakképző szervezetét és tantervét a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg, a képző előadó tanárait is ő nevezi ki.

31. §. A nyilvános gyógypedagógiai intézetekben (iskolákban) alkalmazott és gyógypedagógiai szakképzéssel bíró igazgatók és rendes tanerők — akik közé azonban a csak szünidei tanfolyamot végzett kiségitőiskolai tanerők nem sorozhatók — minden jogviszony (fizetés, nyugdíj stb.) tekintetében a polgári iskolákban alkalmazott tanerőkkel esnek egyenlő elbírálás alá.

28. §. A gyűjteményi intézetek (iskolák) rendezésének
nek szabályozása és képzésének irányítása az állam jogán. A gyűj-
teményi intézetekbe nem tartozó iskolák szervezési és felügye-
lési szabályozásáról külön törvény kell kiadni.

29. §. A gyűjteményi intézetek szervezésének fel-
adatát minden esetben az állam viseli. A gyűjteményi intézetek
szervezési és felügyelési szabályozásáról külön törvény kell
kiadni.

30. §. A gyűjteményi intézetek szervezési és felügye-
lési szabályozásáról külön törvény kell kiadni.

31. §. A nyilvános gyűjteményi intézetekben (iskolák-
ban) alkalmazott és gyűjteményi intézetekkel kapcsolatban
szabályozott tanítók és tanítónők — akik közt azonban a csak részben
tanítói jogokkal rendelkező tanítók nem szerepelnek —
minden tekintetben (illetés, nyugdíj stb.) tekintetben a helyi
iskolákban alkalmazott tanítókkal csak egyenlő elbánás illeti.

INDOKOLÁS

a siketnéma, vak és a szellemileg fogyatékos gyermekek oktatásáról szóló törvényjavaslathoz.

A siketnéma, vak és az értelmileg fogyatékos gyermekek éppen olyan polgárai az államnak, mint az épérzékűek és épelműjűek. Ebből önként az következik, hogy épp oly jogos igényük van az iskolára is, mint nekik.

Törvényeink sajnos e tekintetben még kívánni valót hagynak fenn. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. csak az ép és egészséges gyermekeket kötelezi arra, hogy iskolába járjanak, ellenben az érzéki és az értelmi fogyatékosoknak a 2. és a 3-ik §-ok határozataival módot és alkalmat nyújt arra, hogy magukat az oktatás kötelezettsége alól kivonják. Így azután, ha a statisztikát megnézzük, azt tapasztaljuk, hogy a hazánkban az 1910. évi népszámlálás adatai szerint élő 22.126 siketnéma közül 16 intézetben csak 1.465 siketnéma, 16.482 vak közül 5 intézetben csak 342 vak, 26.650 szellemileg fogyatékos közül 4 intézetben és 6 iskolában csak 700 részesül oktatásban. A többi tudatlanul marad, elhagyottan, minden nevelés és tanítás nélkül nő fel, terhére van a családjának, a társadalom gyámolítására, segélyezésére szorul, mint koldus vagy mint a falu bolondja tengeti napjait, a társadalmi renddel és a törvény szakaszaival nem egyszer kerül összeütközésbe.

A gyakorlati tapasztalatok pedig azt bizonyítják, hogy a siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermekek szakszerű nevelés és tanítás révén, alkalmas iparosokká, kenyérkereső és adófizető polgárokká lesznek, akik családot alapítanak és nemhogy segélyre szorulóknak, de segélyt nyújtó tagjai a társadalomnak.

Ennélfogva nemcsak az emberbaráti, hanem a közgazdasági és társadalmi érdek is megköveteli, hogy ezek, a ma még mostoha elbánásban részesülő egyének hasznos polgárokká neveltessenek. Meg kell találni a módot, hogy lehetőleg minden fogyatékos egyén tanításban részesüljön és megszerezhesse azokat az elemi ismereteket, amelyek nélkül sem iparos nem lehet, sem más pályán nem boldogulhat.

Ennek egyedüli módja csak az, hogy az 1868. évi népoktatási törvény kiegészítették, annak az a hiánya, mely a siketnémákat, a vakokat és a szellemileg fogyatékosokat az iskola látogatásától felmenti, illetve eltiltja, megszüntetessék és törvényhozásilag kimondassék, hogy a tankötelezettség ezekre az érzéki és értelmi fogyatékosokra is kiterjesztetik.

Ezt azonban csak különleges intézkedésekkel lehet elérni. Mert sem a siketnéma, sem a vak, sem a szellemileg fogyatékos nem szerezheti meg az ismereteket a rendes iskolában. Ezeknek a tanítási módja más, mint a normális gyermekeké. Ez a körülmény azt is megköveteli, hogy a tanítók különleges képzésben részesüljenek.

Másrészt a fogyatékoság szórványossága miatt még a nagyobb városokban sem él annyi fogyatékos gyermek, hogy azokból egy iskola létszáma kitelnék, szükséges tehát, hogy a fogyatékosok, a fogyatékoságuk szerint az egyes vidékek központjaiba tömörítessenek.

Ez azonban a tanítatás költségeit tetemesen szaporítja. Arra való tekintettel pedig, hogy a fogyatékoság a szegényebb osztályokat sújtja leginkább, akik a tanítatás költségeit fedezni nem tudják, ismét gondoskodni kell arról, hogy azért ezek is részesülhessenek kiképzésben.

A törvényjavaslat, összhangzásban a magyar törvényekkel, általában ezeket a költségeket az állam, a törvényhatóságok illetve községek és a társadalom együttes közreműködésével óhajtja előteremteni. Egyébként ugyanezek az elvek nyilvánulnak meg azokban a törvényekben is, melyek a fogyatékosok iskoláztatása érdekében a külföldi államokban hozattak.

Utalunk e tekintetben az

Angolországban a siketnémék és a vakok tanítására vonatkozó 1893. évi szept. 12-iki és a szellemileg fogyatékos és eskóros gyermekek tanítására vonatkozó 1899. évi 32. t.-c.-re, valamint

az Anhalt hercegségnek az 1884. április 1-én az érzéki és értelmi fogyatékosok;

a Badeni nagyhercegségnek az 1902. aug. 12-én az érzéki és értelmi fogyatékosok;

Bajorországnak 1903. június 4-én az érzéki és értelmi fogyatékosok;

Braunschweignak 1894. március 3-án az érzéki és értelmi fogyatékosok;

Dániának 1880. március 23. a siketnémák, 1857. a vakok, 1902-ben a szellemileg fogyatékosok;

Franciaországnak az 1910. évben a szellemileg fogyatékosok;

Norvégiának az 1881. június 8-án az érzéki és értelmi fogyatékosok;

Németországnak 1911. évben a siketnémák;

Oldenburg nagyhercegségnek 1876. január 18-án a siketnémák;

Svédországnak 1896. május 29. a siketnémák és vakok 1908. június 16-án a szellemileg fogyatékosok;

Schweiznak 1892 – 1903. években az egyes cantonok részéről általában a fogyatékosok;

Szász királyságnak az 1873. évi április 26-iki népoktatási törvény 3—4—5. §§. a fogyatékosok;

Szász-Weimár nagyhercegségnek 1874. június 24-iki népoktatási törvényben a fogyatékosok;

Szász-Coburg-Gothanak a népoktatási törvény 25. §-ában az érzéki és értelmi fogyatékosok;

Szász-Meiningennek az 1887. febr. 18-án általában a fogyatékosok;

Weimar nagyhercegségnek 1874. május 28-án a siketnémák és vakok;

Württemberg királyságnak az 1899. dec. 29. a szellemileg fogyatékosok köteles oktatásáról szóló törvényekre és rendeletekre.

Mindezek a törvények az állam hozzájárulását biztosítják az intézetek fentartásához többé kevésbé kiterjedt mértékben, sőt Dániában és Svédországban az összes költségeket az állam fedezi.

Hazánkban a lakosság, a törvényhatóság egymagában nem képes ez intézetek fentartására, hiszen még az elemi oktatás költségei is tetemes állami hozzájárulást igényelnek.

A gyógypedagógiai intézeteknél egyedül az államot terhelő költségek, melyek az egyes intézetek tanerővel való ellátásából származnak, tehát tisztán a tanításból eredő költségek hozzávetőlegesen a következő költséget, illetve a törvény életbelépte után a következő költségtöbbletet okozzák.

A meglévő 16 siketnéma, 5 vak, 4 szellemi fogyatékos gyermekek számára szolgáló intézet személyi szükséglete az 1911. évben 674.219 koronát tesz ki.

A törvény végrehajtása esetén a tanköteles korban levő 5.351 siketnéma közül eddig tanításban nem részesülő 3.886 siketnéma gyermek számára még 260 tanerő szükséges átlag évi 3.000 K fizetéssel, összesen tehát 780.000 K költséggel

Az 1.163 vak közül tanításban még nem részesülő 821 vak gyermek számára még 55 tanerő szükséges átlag évi 3.000 K fizetéssel 165.000 K költséggel

A szellemileg fogyatékos tanköteles korban levő 5.830 gyermek közül oktatásban még nem részesülő 5.130 gyermek számára még 350 tanerő szükséges átlag szintén évi 3.000 K fizetéssel 1,050.000 „ „

Összesen . . . 1,995.000 K költséggel

Hozzászámítva ezen összeghez a jelenlegi személyi járandóságok összegét . 674.219 K

az állampénztárt e címen . 2,669.219 K

kiadás terhelné, melyhez hozzáadva még a hitoktatásból származó s egyéb óratöbbletek remélhető költségeit 160.000 K

az állam hozzájárulása végeredményében 2,829.219 K volna egyelőre, miután természetes, hogy ezen kiadások évek folyamán az előléptetések folytán emelkednek.

Ha figyelembe vesszük azt, hogy ezen kiadások olyan egyének munka és keresetképességét biztosítják, akik anélkül másokra vannak utalva, mások munkaképességét csökkentik, mások keresetéből élnek, akkor az emberbaráti érzésen kívül az önérdék is arra sarkal, hogy ezt a keresetképességet mentül előbb elősegítsük s mentül hamarabb tegyük lehetővé. Az az esetleges ellenvetés, hogy a fogyatékosok tanítás nélkül is keresetképesekké válhatnak, mint az épérzékűek, a tapasztalat szerint nem állhat meg. Mert a siketnéma tanítás nélkül a közlés és megértés eszközeit meg nem szerezhethi, anélkül pedig a halló és beszélő társadalommal érintkezni nem tud. A vak, látás hiányából kifolyólag, csak különleges módon tanulhatja meg az ipart. A szellemileg fogyatékos pedig a kellő műveltség hiányából, amit szintén csak különleges módszerű tanítás segítségével sajátíthat el, legfeljebb nap-számos munkára, teherhordásra válhatik alkalmassá.

A törvényhatóságok, községek s a társadalom évi kiadásai szintén évi 2,000.000 K-ra tehetők. Végeredményében tehát a

fogyatékosok tankötelezettségének a keresztülvitele évi 5.000.000 K-t fog kitenni.

A javaslat a szülőket nem kívánja teljesen felmenteni az el-tartás gondjaitól. Annak megítélése, hogy mennyiben képes erre a szülő, az illetékes község előljáróságának a feladata.

A javaslat egyes szakaszaira vonatkozólag a következők jegyez-tetnek meg:

1. §. Az első szakaszban mondatik ki a fogyatékosok tan-kötelezettsége.

2. §. A törvényben kimondandó volt az, hogy a fogyatékos-ságnak mik az ismérvei, hogy e tekintetben visszaélés ne történ-hessék. A legtöbb törvény az elemi iskolában való képezhetetlen-séget állapítja meg ismérvül. Ehhez alkalmazkodik a jelen törvény is, midőn úgy a siketnémák, valamint vakok és a szellemileg fogyatékosok sorába nemcsak a teljesen siketeket, vakokat és a kifejezetten értelmi fogyatékosokat, de azokat is felveszi, akik bár nem teljesen siketek, vakok vagy értelmileg fogyatékosok, de e foglalkozásuk mégis oly nagy fokú, hogy az a normális gyerme-kekkel való eredményes tanításuk lehetőségét kizárja. A később megsiketültek, tehát akik az iskolaköteles korban veszítették el hallásukat, szintén siketnémáknak tekintendők, mert szakszerű vezetés nélkül a beszédet előbb-utóbb elfelejtik, megnémulnak; szakszerű vezetés mellett pedig beszélőképességük megmarad, de ismereteik is bővülnek. A később megsiketültek tehát szintén köte-lezettek arra, hogy tanulmányaikat a siketnémák intézeteiben folytassák és befejezzék.

3. §. A fogyatékoság megállapításának jogát legcélszerűbb volt a község, előljáróságára ruházni, mint amely minden személyi tekintet nélkül hozhatja meg határozatát. Az előljáróságnak joga van szakértők segítségét igénybe venni, különösen pedig a ható-sági orvosra hárul az a feladat, hogy kétesebb esetekben eldöntse, valjon az illető gyermek külön intézeti nevelésre szorul-e, vagy sem?

4. §. A fogyatékosok tanköteles korát általában mindenütt a betöltött 7. évhez kötik. Ennek az az indoka, hogy a fogyatékos gyermek legtöbbször testileg is hátramaradottabb, mint az épér-zékű s a 6 éves korban, iskolai foglalkoztatásra még kevésbé alkalmas. A tankötelezettség befejezésének ideje 15 éves korban állapítatik meg. Ennyi idő alatt a gyermek, ha egyébként tanításra alkalmas, elsajátíthatja azokat az ismereteket, melyeket ezen szakasz első bekezdése megkövetel. A 15 éves kort már azért is el kellett

fogadni, mert a gyermekvédelmi törvény a segélyre szoruló szegény gyermekek nevelési és eltartási költségeit csak a betöltött 15 éves korig biztosítja. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a vagyonosabb szülő, esetleg az eltartási díjat fizető község méltánylandó esetekben ne kérhesse azt, hogy a gyermek 15 életévén túl is ne maradjon az intézetben, mindaddig, míg a tanulmányait befejezi. Viszont értelmesebb gyermek ezen koron alul is megszerezheti az előírt ismereteket s miután gyakorlati életre való nevelés a főcél, nem volna indokolt őt csak azért visszatartani, mert 15. életévét még be nem töltötte. E rendelkezés továbbá nem zárja ki azt sem, hogy a 15. éven felüli korban levő ifjú vakok tanításáról átmenetileg külön intézkedés tétessék.

5. §. A tankötelezettség elrendelése maga után vonja, hogy az annak eleget tenni vonakodókkal szemben kényszer is alkalmazható legyen. Erre a fogyatékosok tankötelezettségének végrehajtásánál fokozottabb mértékben van szükség, mert az a népréteg, amelyből a fogyatékos gyermekek nagy százaléka kikerül, fogyatékos gyermekével szemben még kevésbbé érzi abbéli köteletségét, hogy gyermekét taníttatni kell, mint halló gyermekével szemben. Ennélfogva a fogyatékos gyermekeknek abbéli jogát, hogy tanulhassanak, a szülőkkel szemben is hatékonyan kell megvédelmezni. A törvény e célra 500 koronáig terjedhető pénzbírságot állapít meg és jogot ad arra, hogy a gyermek szükség szerint karhatalommal is be legyen szállítható az intézetbe.

6. §. A szülők szabadságát nem lehet annyira korlátozni, hogy gyermeküket okvetlen intézetben neveltessék. Azért meg kell engedni, hogy magánúton is taníttathassák. Azonban korlátlan szabadság nem adható a szülőknek, hanem ki kell mondani, hogy a magánúton tanuló gyermek nyilvános intézetben évente vizsgát tenni köteles. És pedig nem tetszés szerinti intézetben, hanem az ő körzetébe tartozó nyilvános intézetben.

7. §. A testileg vagy szellemileg gyenge gyermekeknek az iskolába járási kötelezettség alól való ideiglenes felmentését biztosítani kell, miután az iskola az ilyen gyermekekkel szemben a célját nem képes megvalósítani. Az ideiglenes felmentés jogát az igazgatóságnak adja meg a törvény, miután az egy évi elodázás veszélyeket nem vonhat maga után. A végleges felmentés jogát azonban a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak kellett fenntartani, nehogy esetleg egyéni befolyásolás érvényesülhessen.

8. §.—13. §-ok nem szorulnak indokolásra.

14. §. A tanköteles kornak megfelelőleg a gyógypedagógiai

intézetek mindegyikének 8 évfolyamúnak kell lennie. Mert azoknak az ismereteknek az elsajátítására, amelyeket az elemi népiskolában is tanítanak s amelyeknek megfelelőt kell a gyógyintézeteknek is nyújtaniok, 6 éves tanfolyam kevés volna. Sőt még a 8 éves tanfolyamot is kevésnek kell tartanunk, tekintettel arra, hogy a fogyatkozás sok esetben olyan súlyos mérvű, mely a gyermeket a haladásban erősen gátolja. (Angolországban 7—16, Szász-Meiningenben 7—16, Bajorországban 6—16, Norvégiában 7—17, Franciaországban 6—16 éves korig állapított meg a tankezes kor.)

15. §. A növendékek maximális létszáma évfolyamonként általában 15-ben állapított meg. Legtöbb államban 10—12 a növendékek létszáma osztályonként. A legnagyobb létszám megállapítása nem azt jelenti, hogy minden osztályban ennyi növendéknek kell lennie, mint inkább azt, hogy ennél több nem lehet. A tanítás individuális lévén, s minden gyermekkel külön kellett foglalkozni, ennél több növendék sikeresen nem oktatható. Valamint az is kockáztná az eredményt, ha két, bár szomszédos fokozatú osztály egyesítették egy tanító vezetése alatt. Ezért az osztályösszevonások meg nem engedhetők s minden osztály számára külön tanerő biztosítandó.

16. §. Az intézetek tulajdonképpen teljesen a községek, illetve a törvényhatóságok által volnának létesítendőek és fentartandók. Mégis az oktatás egyöntetőségének megóvása, másrészt az így felmerülő tetemes költségek megosztása szempontjából célszerűnek mutatkozott, hogy az intézetek évi kiadásaiából, már ezek alapításakor is, a törvényhatóságokat csak az úgynevezett dologi kiadások (iskolaépület, annak fűtése, tisztogatása, jókarban tartása) terheljék, a többi költségeket pedig az állam viselje. Az állami hozzájárulás minden hatóság által fentartott intézetnél a tanerők fizetésében nyer kifejezést. Egy 8 évfolyamú iskola dologi szükségletei legmagasabb számítással évi 4000 koronára tehetők. Ennek a kiadásnak a fedezéséről a törvényhatóság tartozik gondoskodni. Ezzel szemben az állami hozzájárulás a tanerők fizetésének s az óraadók díjainak révén, legkisebb számítással 26.000 K-t tesz ki évente. Oly nagyfokú segítség ez, melynél nagyobbat jogosan várni sem lehet. Miután azonban a törvényhatóságoktól fedezendő viszonylagosan kisebb összeg is a hatóságok teherviselési képességeit felülhaladhatja: ki kellett mondani, hogy az intézetek a törvényhozástól rendelkezésre bocsájtandó fedezethez képest, fokozatosan állami kezelésbe vétetnek át. Meg kellett állapítani azt is,

hogy minő növendéklétszám mellett köteles a törvényhatóság az intézet felállítására. Alapul az szolgál, hogy a 8 évfolyamú iskolában 80—100 gyermek tanítható, így tehát, ha a törvényhatóság területén ilyen számban nem volnának siketek, vakok, szellemileg fogyatékosok, amint a statisztika szerint a vakok valóban kevesebb számban vannak, 2 vagy 3 törvényhatóság közösen tarthat fen intézeteket. Esetleg pedig bármely törvényhatóság, a másik törvényhatóság által fentartott vagy magánjellegű intézetben helyezheti el a fogyatékos gyermekeket.

17. §. Az intézetek felállításának határidejét meg kellett állapítani, annyival is inkább, mert e nélkül a törvény végrehajtása illuzoriussá válnék. Rövidebb időpontot már csak azért sem lehetett megállapítani, hogy a kormánynak elegendő idő álljon rendelkezésére a szükséges tanerők kiképzésére. Hosszabb időt viszont azért nem lett volna célszerű kitűzni, mert az intézetek a fellállítástól számított 8 év múlva fejlődnek csak ki úgyis teljessé, egy-egy osztállyal bővülven évente. Egy-egy osztály felállítása, mint ezt a hazánkban eddig szerzett tapasztalatok is igazolják, sem nagy költséget nem okoz, sem hosszú időt nem vesz igénybe.

A törvényhatóságnak a felállítást célzó intézkedései, hogy akadálytalanul megvalósíthatók legyenek, szükségessé teszi e szakasznak azt a rendelkezését is, hogy az állam a tanerőt a kérvényezéstől számított egy éven belül kinevezni köteles. Ezen rendelkezés nélkül megtörténhetik, hogy a törvényhatóság hiába állítaná fel az iskolát, azt a tanerő hiánya miatt megnyitni nem volna képes.

18. §. Az óraadó tanerők, hitoktatók, szakorvosok tiszteletdíjai a tanításokból eredő személyi természetű kiadások lévén, e kiadásokat e törvény intenciója szerint az állam viseli.

19. §. Hogy az államnak, mint legfőbb tanügyi hatóságnak jogában áll intézetet felállítani, ez szinte önként érthető.

20. §. Az ingyenes népoktatás elvének megfelelően a tanítást a gyógypedagógiai intézeteknél is ingyenesnek kellett tekinteni.

21. §. A szülőnek természetes kötelezettsége az, hogy gyermeke ellátásáról gondoskodik. Mivel azonban a siketnéma, vak és szellemileg fogyatékos gyermekek nagy százaléka a legszegényebb néposztályból kerül ki és mivel a legtöbb szülő a lakóhelyétől távol lévő más városban kénytelen fogyatékos gyermekét taníttatni, az egységes eljárás szempontjából szükséges volt kimondani azt, hogy az intézeti neveléssel járó eltartás költségeit az állam fedezze.

A közköltségen való nevelésre és tanításra azonban a fogyatékos gyermekeket is egyedül a feltétlen szegénység jogosíthatja. A vagyonosabb szülőket, gyermekeket, valamint a vagyontalan ugyan, de jobb kereseti viszonyok között élő szülőket fogyatékos gyermekeik neveltetési és taníttatási költségeinek viselése, illetőleg e költségekhez való hozzájárulása alól felmenteni nem lehet. E végből a törvény fentartja az államnak azt a jogát, hogy a fogyatékos gyermekek nevelésével egybekötött költségeket, — mint az utazás, eltartás, ruházat, taneszközök, esetleges gyógykezelés és temetés stb. költségeit, az érdekelt gyermek vagyonának jövedelméből, illetőleg az eltartásra kötelezettektől, vagy az illetőségi községtől egészben vagy részben behajthassa.

Az állami és az állami kezelés alatt álló vasutakon a fogyatékos gyermekek részére lehetőleg ingyenes utazás biztosítandó.

A helyi viszonyok figyelembevételével emberséges alapon megállapítandó az a létminimum, amelynek keretén belül az eltartásra kötelezettek a fogyatékosok nevelési költségeinek megtérítésére nem kötelezhetők.

A községek pedig indokolt esetekben a fogyatékos gyermekek nevelési költségeire megyei, vagy állami segítséget vehetnek igénybe.

22. §. A legtöbb gyógypedagógiai intézetnél van egy, vagy több magánalapítvány. Az illető alapítványtévő rendelkezéseit e törvény épségben kívánja fentartani.

23. §. Különösebb indokolásra nem szorul.

24. §. A fogyatékosok különleges oktatása különleges felügyeletet kíván meg. A tanítás ellenőrzése, valamint a gyógypedagógiai intézetek ügyeinek elbírálása a már működő gyógypedagógiai intézetek országos szaktanácsának feladata marad. Ezen szaktanács, mely a gyógypedagógiai oktatás minden ágazatában működő, tapasztalattal bíró tagokból áll, van hivatva arra, hogy az ügynevezett szakfelügyelet teendőit ellássa s szakvéleményt adjon, továbbá, hogy az oktatásügyet általában irányítsa. Az elemi népoktatásban is kívánatos, hogy a tanítást az azzal foglalkozók ellenőrizzék, a közoktatásnak ebben az ágazatában pedig a szakszerű ellenőrzés egyáltalán nélkülözhetetlen. A szaktanács felügyeleti teendőit az e célra kiadott szabályzat értelmében teljesíti.

25. §. A tanköteles korú fogyatékosok összeírása ugyanazon módon eszközölhető, mint az épéréküké. Az összeírási lapoknak az illetékes igazgatóságához minden év december hó végéig való beküldése azért szükséges, hogy a felvétel tekintetében az illeté-

kes tényezők kellő időben határozassanak. Megtörténhet ugyanis, hogy több a tanköteles korú fogyatékos, mint amennyi a jelen törvény értelmében egy osztályban elhelyezhető. Eleve intézkedni kell tehát, hogy a fejletlenség vagy egyéb okok miatt egy évre kik menthetők fel a tanítás kötelezettsége alól.

26. §. A növendékek felvétele feletti döntést a törvény a legfőbb tanügyi hatóságnak, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek tartja fenn.

27. §. A fogyatékosok tanítása avatatlan kezekre nem bízható. Szükséges volt tehát azt is kimondani, hogy rendes alkalmazást csak szakképzett egyén kaphat. A fogyatékos képesség sokfélesége és a gyógypedagógiai oktatásügy ebbe az ágazatába tartozó gyermekeknek több osztályba való sorozhatása azonban a róluk való gondoskodásnál bizonyos részletezést is megkövetel. Vannak ugyanis a fogyatékos képességű gyermekek között gyenge-tehetségűek (debilisek), vannak gyengeelműjük (imbecilek), vannak hülyék (idióták) és vannak olyanok is, akikben hiányzani látszik az erkölcsi érzék és erkölcsi elmezavarban (moral insanity) szenvednek.

A gyenge-tehetségű (debilis) gyermekek az elemi népiskolák mellett szervezett kisegítő osztályokban, vagy iskolákban is eredményesen oktathatók. A tanításukkal foglalkozó tanerők egyelőre, átmeneti intézkedésként, a szünidőben rendezni szokott tanfolyamon nyerhetik képzésüket. A budapesti kisegítő-iskolában, valamint a gyengeelműjük intézeteiben már csak azok taníthatnak, kik a gyógypedagógiai képzőt elvégezték és a szakképesítést megszerzték.

A hülyék és az erkölcsi elmezavarban szenvedők nem tartoznak e törvény rendelkezései alá, mert az előbbieket, mint tanításra alkalmatlan elemeket, ápolóintézetbe valók, az erkölcsi elmezavarban szenvedők pedig javítóintézeti nevelésre szorultak.

28. §. A gyógypedagógiai tanítóképzés jogát kizárólag az államnak kellett fentartani. Egyrészt egy tanítóképző is képes az összes intézetek tanerő szükségletét ellátni, másrészt a különleges és eléggé költséges szakképzésre testületek vagy egyesek úgyszemint vállalkoznának. A jog alatt inkább csak kötelesség értendő. Az előképzettség szempontjából általában mindenütt az elemi iskolai tanítói oklevelet kívánják meg, nem zárván ki, hogy magasabb képesítésű egyének is léphessenek e pályára. E törvény is az általános pedagógia területén szerzett pedagógiai előképzettséghez köti a gyógypedagógiai képzőbe való felvételt.

29. §. A szakképzés terjedelmét általánosságban meg kellett állapítani. Itt eltérés mutatkozik a külföld szakképzése és hazai szakképzésünk között. Míg másutt ugyanis minden foglalkozású gyermekek részére külön tanfolyamok vannak, nálunk az összes foglalkozásokra vonatkozó ismeretek előadatnak a hallgatóknak. Ez a két éves képzéssel annyival inkább megvalósítható, mert egyrészt a tanítási anyag terjedelme nem túlságosan bő, másrészt mert a foglalkozásoknak két neme is észlelhető egy és ugyanazon egyénen s így kívánatos, hogy a tanító ezeket is ismerje s tanítási módjukkal is foglalkozzék. Előfordul ugyanis, hogy a siketség vaksággal, vagy gyengeelméjűséggel párosul, vagy a vak egyén gyengeelméjű is egyuttal. Ez esetekben a tanítónak csak előnyére válik, hogy ha mindkét foglalkozás természetét ismeri s annak legyőzési módjával is tisztában van.

30. §. a 28. §-ból önként következik.

31. §. A gyógypedagógusok jogviszonyai ezideig nem voltak rendezve. Fizetésük ingadozást mutatott fel s bár az mindig nagyobb volt, mint az elemi iskolai tanítóké, az egyéb szakintézetek alkalmazottjainál részben többet, részben kevesebbet kaptak. Szükséges volt tehát megállapítani, hogy az állami ágazatban melyik helyet foglalják el. Úgy az előismeretük, valamint a szakképesítésük is a polgári iskolai tanítókéval azonos lévén, legjogosabbnak az látszik, hogy ezekkel vétessenek egyenlő elbírálás alá.

20. §. A székely-telepítés általános szabályai
Az ország minden részében a székely-telepítés
székelyekkel kell, hogy megtörténjen, és a székely-
telepítésnek mindenütt egyenlő szabályok alá kell
kerülnie. A székely-telepítésnek mindenütt
egyenlő szabályok alá kell kerülnie, és a székely-
telepítésnek mindenütt egyenlő szabályok alá
kerülnie. A székely-telepítésnek mindenütt
egyenlő szabályok alá kell kerülnie, és a székely-
telepítésnek mindenütt egyenlő szabályok alá
kerülnie.

21. §. A székely-telepítés szabályai
A székely-telepítésnek mindenütt egyenlő
szabályok alá kell kerülnie, és a székely-
telepítésnek mindenütt egyenlő szabályok alá
kerülnie. A székely-telepítésnek mindenütt
egyenlő szabályok alá kell kerülnie, és a székely-
telepítésnek mindenütt egyenlő szabályok alá
kerülnie.

